

Helse- og omsorgsdepartementet
Krisestab HOD
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres ref.: Covid-19 oppdrag 336
Vår ref.: 21/2999-4
Saksbehandler: Øystein Hveding
Dato: 10.02.2021

Svar på covid-19-oppdrag 336 fra HOD - Vurdering av endringer i veiledning knyttet til kommunenes tilsyn og kontroll med smittevernreglene

Vedlagt finnes svar på dette oppdraget.

Oppsummering

- Tilsyn med smittevernregler er et nærliggende "forsterket TISK-tiltak" mot smitte.
- Kommunene skal ha ledelsesforankrede rutiner for å føre tilsyn i samsvar med god forvaltnings praksis.
- Tilsyn skal være risikobasert, og kan gjennomføres som stikkprøver eller som varslet tilsyn med reglene i covid-19 forskrift for karanteneplikt, testing, restauranter, serveringssteder, arrangementer mm.
- Hdir. og FHI vil innen 22.2.21 gi kommunene en "verktøykasse"/ veileder om covid-19 forskrift innhold, for at kommunene lettere skal kunne følge opp smittevernreglene med tilsyn.
- Arbeidstilsynet fører tilsyn med byggeplasser, arbeidsgiver botilbud til arbeidsreisende mm.
- Vi vil oppfordre kommunene til å utvikle samarbeidet med Arbeidstilsynet ved å etableres lokale avtaler om samarbeide.
- Nasjonalt kontrollsenter for innreisende vil bistå kommunene i å følger opp at tilreisende til kommunene følger kravene til obligatorisk testing innreisekarantene, karantene botilbud mm.
- Politiet kan bistå med å stoppe ulovlige fester og arrangementer mm.
- Alvorlige brudd på smittevernreglene kan anmeldes til politiet og straffeforfølges.

HelseDirektoratet

Avdeling kommunale helse- og omsorgstjenester

Jon Hilmar Iversen

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Svaret er utformet i samarbeid med FHI og det faglige underlaget fra FHI ligger også som eget vedlegg.

Vennlig hilsen

Johan Georg Røstad Torgersen e.f.
direktør

Jon Hilmar Iversen
konsulent

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi:
FOLKEHELSEINSTITUTTET, Utbrudd @fhi.no

Svar på covid-19-oppdrag 336 fra HOD - Vurdering av endringer i veiledning knyttet til kommunenes tilsyn og kontroll med smittevernreglene

Oppsummering

- Tilsyn med smittevernregler er et nærliggende "forsterket TISK-tiltak" mot smitte
- Kommunene skal ha ledelsesforankrede rutiner for å føre tilsyn i samsvar med god forvaltnings praksis
- Tilsyn skal være risikobasert, og kan gjennomføres som stikkprøver eller som varslet tilsyn med reglene i covid-19 forskrift for karanteneplikt, testing, restauranter, serveringssteder, arrangementer mm.
- Hdir. og FHI vil innen 22.2.21 gi kommunene en "verktøykasse"/ veileder om covid-19 forskrift innhold, for at kommunene lettere skal kunne følge opp smittevernreglene med tilsyn
- Arbeidstilsynet fører tilsyn med byggeplasser, arbeidsgiver botilbud til arbeidsreisende mm.
- Vi vil oppfordre kommunene til å utvikle samarbeidet med Arbeidstilsynet ved å etableres lokale avtaler om samarbeide
- Nasjonalt kontrollsenner for innreisende vil bistå kommunene i å følger opp at tilreisende til kommunene følger kravene til obligatorisk testing innreisekarantene, karantene botilbud mm.
- Politiet kan bistå med å stoppe ulovlige fester og arrangementer mm.
- Alvorlige brudd på smittevernreglene kan anmeldes til politiet og straffeforfølges

Svaret er utformet i samarbeid med FHI og det faglige underlaget fra FHI ligger også som eget vedlegg.

Oppdraget fra Helse- og omsorgsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet viser til svar på oppdrag 296 med oversikt over tilsyn og kontroll i kommunene, vurdering og mulige tiltak. Av Helsedirektoratets svar framgår det at stasforvaltere og kommunene etterlyser mer spesifikke nasjonale krav fra FHI/Hdir, med klarere føringer og forventninger til stikkprøvekontroll, samt generell tilsyns- og kontrollvirksomhet i kommunene. Det framgår videre at kommunene ønsker veiledning vedr hva de skal gjøre ved brudd på karantene-reglene; når skal man gå til politianmeldelse.

Helse- og omsorgsdepartementet ber Helsedirektoratet i samarbeid med Folkehelseinstituttet, og i nærmere dialog med statsforvalterne og kommunene, om å vurdere og gjøre nødvendige endringer i dagens veiledning knyttet til kommunenes tilsyn og kontroll med smittevernreglene. Helsedirektoratet bør ved behov ha dialog med Arbeidstilsynet om dette. Helse- og omsorgsdepartementet legger til grunn at den etablerte dialogen mellom Helsedirektoratet og statsforvalterne omfatter kommunenes tilsyn med covid-19-forskriften.

Det bes om at Helsedirektoratet orienterer departementet om sin vurdering og for øvrig følger opp på egnet måte.

Frist for oppdraget settes til fredag 5. februar kl. 16.00. Kontaktperson: Kari Grette. kg@hod.dep.no. Tlf. 41513352. Vi ber om at svaret på oppdraget sendes til krisestab_ny@hod.dep.no og kontaktpersonen for oppdraget.

Bakgrunn

Det har fra oktober 2020 vært et relativt høyt smittenivå i Norge, og fra januar 2021 også utbrudd av muterte mere smittsomme virusvarianter i Norge. For å begrense smitte inntil vi får vaksinert flere i befolkningen, har det siste måneder vært iverksatt flere strenge innreisetiltak mot importsmitte. Tiltak har vært registrering ved innreise, obligatorisk testing ved innreise og skjerpede krav til innreisekarantene og arbeidsgiver botilbud til ansatte mm. Det har imidlertid vist seg at en del arbeidsreisende likevel blir syke i arbeidsgiver botilbud. Det er også sett behov for å kontrollere at alle som er i innreisekarantene på egnet sted i egen bopel ol., faktisk etterlever karanteneplikten.

HOD ba Helsedirektoratets i oppdrag 296, å gi en oversikt over tilsyn og kontroll i kommunene, vurdering og mulige tiltak. Av svaret på oppdraget 296, fremgikk at statsforvaltere og kommuner etterlyste mere tydelige veiledning og føringer for tilsyn og kontroll av covid-19 forskrift smittevernsregler.

Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet har siste uke hatt dialog med statsforvalterne, kommunene, Kommunens sentralforbund og Arbeidstilsynet om tilsynserfaringer med covid-19 forskriften. Vi gir her i oppdrag 336 forslag til hvordan vi kan veilede og støtte kommunene i føre tilsyn med karanteneplikten og samarbeide med Arbeidstilsynet

Folkehelseinstituttets vurdering

Oppsummering og anbefaling

Formålet med anbefalingen må være å hjelpe kommunene til å ha kontroll med og oversikt over smittesituasjonen i egen kommune. Det anbefales å ta utgangspunkt i egen risikovurdering og gjerne bruke digitale hjelpemidler som sykdomspulsen og vesuv for å vurdere hvor det er størst risiko for svikt og avvik fra lov og forskrift.

Det er viktig at det vektlegges godt og tett samarbeid mellom alle aktører i kommunene og at det anbefales konkret veiledning i forhold til prosessen med å sanksjonere dersom brudd på lov og forskrift oppdages. Det kan gjerne utformes en type kortfattet veileder til kommunen slik at det fremgår gode og bærekraftige prinsipper for tilsynsvirksomheten og slik at kommunen får klare føringer for hvilke områder som bør prioriteres i ulike situasjoner.

Det anbefales at kommunen sikrer at det er tilstrekkelig tilsyn med innreisekarantene, karantenehoteller og arbeidsplasser der det er særlig risiko for større utbrudd. Det kan også være riktig å fokusere på utelivsbransjen, studentmiljø og i innvandremiljø, der vi har hatt flere store utbrudd nasjonalt.

Bakgrunn

Kommunene i Norge er svært ulike. Dette gjenspeiles ofte i håndteringen av covid-19 pandemien. Det er ulike kommunemodeller, de fleste er organisert etter formannskapsmodellen med rådmann, men noen større kommuner har parlamentarisk organisasjon med byråd som f.eks. Oslo og Bergen. Dette vil i neste rekke ha følger for hvordan tilsynsordningene er organisert. Iht beredskapstankegangen er det grunn til å anta at de fleste kommunene bygger dette arbeidet på hvem som har ansvar for tilsyn og veiledning til vanlig. Skjenkekontoret har f.eks. tilsyn med restauranter og barer i Bergen. Kommunelegene er det organet med smittevern faglig rådgivningsansvar, det er allikevel et kommunalt overordnet ansvar å ha tilsyn med ulike virksomheter og det smittevernet i kommunen.

Viser for øvrig til oppdrag 296 og 337 - Oppfølgende oppdrag til oppdrag 298 – Nasjonalt telefonsenter for oppfølging av innreisekarantene, men også til oppdrag 300b som omhandler bedre tilgang til informasjon i innreiseregisteret og MSIS for blant andre kommunene.

Statsforvaltere og kommuner etterlyser klarere føringer og forventninger til stikkprøvekontroll, samt generell tilsyns- og kontrollvirksomhet i kommunene. Det framgår videre at kommunene ønsker veiledning vedr hva de skal gjøre ved brudd på karantene reglene; når skal man gå til politianmeldelse.

I brev til kommunene fra Kommunal og moderniseringsdepartementet datert 1.februar står følgende: Det er et mål at en høy andel av karanteneoppholdene skal bli gjenstand for stikkprøvekontroller, og at brudd på viktige smittevernregler, som karantene-, isolasjons-, arrangementsregler, møtes med sanksjoner.

...Kommunenes inntekter er styrket for både 2020 og 2021 med penger som skal gå til nye stillinger for å kunne øke kapasiteten til å kontrollere at reglene om smitteverntiltak etterleves. Styrkingen for 2021 er på 321 mill. kroner for kommunenes kontrollaktivitet første halvår 2021. Bevilgningen legger til rette for at kommunene kan tilsette ekstra personell i forbindelse med dette arbeidet...

Kommunens tilsynsområder

På Helsedirektoratets sider <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/koronavirus/kommunens-tilsynsplikt#kommunen-bor-fore-tilsyn-med-omrader-der-det-er-vesentlig-risiko-for-brudd-pa-smitteverntiltakene-praktisk>

står følgende:

....Det følger av [smittevernloven § 7-1 fjerde ledd \(lovdata.no\)](#) at kommunen skal føre tilsyn og sørge for at reglene i loven blir overholdt og at vedtak i medhold av loven blir gjennomført. Dette innebærer at både de nasjonale smitteverntiltakene som er samlet i covid-19-forskriften og eventuelle regionale og lokale tiltak som er fattet med hjemmel i [smittevernloven § 4-1 \(lovdata.no\)](#) vil omfattes av kommunens tilsynsansvar.....

....Det er i stor grad opp til kommunene selv å vurdere hvordan de vil innrette seg for å ivareta tilsynsansvaret de er pålagt.

Kommunene bør prioritere tilsynsområder ut fra en risikovurdering der man vurderer sannsynligheten for en uønsket hendelse, og konsekvensene som en uønsket hendelse kan få.....

Dersom kommunen oppdager brudd på smitteverntiltakene, kan kommunen informere enkeltpersoner og virksomheter om at de bryter smittevernreglene. Ofte vil informasjon om at man bryter reglene være nok til at personene eller virksomhetene endrer sin atferd.

Dersom informasjon og veiledning ikke er tilstrekkelig, kan kommunen vurdere å bruke andre virkemidler:

- Enkeltpersoner eller virksomheter kan politianmeldes for brudd på reglene i smittevernloven eller i covid-19-forskriften. Videre etterforskning og eventuell straffeforfølgning vil da være opp til politiet.
- Dersom tilsyn avdekker at virksomheter ikke driver helsemessig tilfredsstillende etter forskrift om miljørettet helsevern, eller dersom kravene i covid-19-forskriften kapittel 4 og 5 brytes, kan virksomheter og arrangører pålegges retting, tvangsmulkt eller stansing etter reglene i folkehelseloven §§ 14-17. Les mer om reaksjonsmidlene i [veileder for kommunenes tilsyn med miljørettet helsevern](#).
- Kommunen kan fatte vedtak etter smittevernloven § 4-1 når det er nødvendig for å forebygge en allmennfarlig smittsom sykdom eller for å motvirke at den blir overført. Les mer om kommunale smitteverntiltak som fattes med hjemmel i smittevernloven § 4-1 i [rundskriv I-7/2020 om kommunale smitteverntiltak \(regjeringen.no\)](#)

Vurdering av sosiale konsekvenser

Økende grad av kontroll- og tilsynsordninger i kommunene kan føre til ulemper for minoritetsgrupper på bakgrunn av språk og evt kulturelle barrierer. Det er viktig at alle aktører i samfunnet som blir underlagt særlig tilsyn og kontroll har forstått hva dette innebærer og at dersom det avdekkes hull eller mangler i forhold til kommunikasjon rundt dette fokuserer på grundig informasjon som er tilpasset gruppen det gjelder. Dersom det blir for stort fokus på tilsyn av en viss gruppe mennesker eller virksomheter kan det slå uheldig ut både økonomisk og sosialt for den eller de det gjelder.

Det er viktig at kravene til tilsyn og kontroll for kommunene er rimelighetsbaserte, slik at kommunene ikke opplever økt belastning i stedet for en utstrakt hånd. Dette kan i verste fall forverre den situasjonen kommunene står i fra før av, men også medføre risiko for økte forskjeller mellom kommunene som igjen vil kunne gå ut over tjenestetilbudet til befolkningen.

Merknad

FHI ber om at vurderingen i sin helhet, inklusiv grafisk utforming, legges ved i det endelige svaret til HOD.

Helsedirektoratets vurdering/konklusjon/anbefaling

Tilsyn og kontroll med smittevernregler kan begrenser smitte

Helsemyndighetenes strategi er å begrense smitte og opprettholde behandlingsskapasitet i helsetjenestene frem til vi sommeren 2021, har fått vaksinert en større del av befolkningen.

Våre viktigste smitteverntiltak er tiltak ved innreise til Norge med registrering og testing, karantene ved innreise og smitte i 10 dager, krav til at arbeidsgiver bosted til ansatte ikke gir smitte, rask iverksatt TISK (testing, isolasjon, smitte oppsporing, karantene) ved utbrudd og smittevernregler i covid-19 forskrift for avstand i barnehager, skoler, arrangementer, restauranter, kjøpesentre, treningssentre, svømmehaller mm.

Muterte mere smittsomme virus vil fremover utfordre oss på å ha enda bedre barrierer mot smitte. Det blir viktig å være rask på utbrudd med "intensivert TISK". Testing, isoleringen, smitteoppsporingen og ikke minst karantene etterlevelsen, må alle fungere godt. Karanteneplikten må gjennomføres slik at den stopper smitte, og alle arbeidsgivere må ta ansvar for at arbeidsreisende tilbys forsvarlige botilbud slik at de ikke smitter hverandre. Tilsyn og kontroll av smittevernregler, er "K" i TISK, og vil være et viktig element i forsterkede TISK-tiltak. Lykkes vi med TISK og tilsyn, kan vi holde smittetrykket nede og kanskje lette noe på lokale tiltak.

I brev av 1.2.21 til kommunene, ref. 21/555-1, oppfordrer KMD kommunene til å føre tilsyn med innreisekarantenen. Arbeidstilsynet fører tilsyn med arbeidsgiveres etterlevelse av smittevernreglene, der arbeidsgiver sørger for egnet oppholdssted under innreisekarantenen. KMD informerer om at kommunenes inntekter er styrket både i 2020 og 2021 for å føre tilsyn med smittevernreglene. Styrkingen for første halvår i 2021 er på 321 millioner, og ment å bidra til at kommunene kan ansette personell tilknyttet til tilsyn. Det vil være bra om tilsynspersonellet knyttes til etablerte TISK-ressurser/miljøer i kommunene.

Helsedirektoratet og FHI vil gi kommunene overordnet veiledning i tilsyn med smittevernreglene

Helsedirektoratet og FHI vil gi kommunene overordnet veiledning og bistand med tilsyn med smittevernreglene . Formålet er å hjelpe kommunene til å ha best mulig smittekontroll. Vi tar opp temaer som vi håper kan være til støtte, og brukes som en verktøykasse for tilsyn med karantene og andre regler. Samtidig som det er gitt føringer for at kommunene skal følge opp karanteneplikten, ønsker vi at kommunene legger sine risikovurderinger, FHI råd og statsforvalteres erfaringer, til grunn for sine prioriteringer av hvilke smittevernregler de følger opp med tilsyn.

Vi vil nærmeste måneder støtte kommunene i deres allerede iverksatte tilsynsinnsats med smittevernreglene. Våre virkemidler i dette arbeide, tenkes per. dato å være webinar, utarbeidelse av en enkel 1. versjon veileder om smittevernregler i covid-19 forskrift til kommunene innen 22.2.21, og ved at kommunene oppfordres til å etablere lokale avtaler med Arbeidstilsynet. Vi vil videre gi støtte via statsforvaltere, KS, nasjonalt kontrollsenter for innreisende mm. Helsedirektoratet kan også formidle personell med noe TISK-kompetanse, jf. bev av 4.1.21 på våre nettsider.

Veileder for tilsyn vil inneholde kort og direkte informasjon om tilsyns metodikk og gjennomføring, kommunens tilsynsplikt, om smittevernreglene som kan følges opp, om støtte fra telefonsenter, om Mattilsyn og Arbeidstilsyn roller og tilsynsansvar, om politiets rolle og om tiltak ved brudd på reglene. Vi vil også vurdere å lage enkle maler for tilsynsrapporter tilpasset ulike virksomheter mm., se pkt. 1-9. Vi tar også imot gode innspill fra kommunene m. fl.

Helsedirektoratet deler FHI vurderinger, og vil integrere FHI innspill i vår felles veileder.

1; Om tilsyn, tilsynsmetodikk, gjennomføring av tilsyn og tilsyn vurderinger av covid-19 smittevernkrav

Om kommunens tilsynsoppgaver

Kommunen må foreta en selvstendig vurdering av hvordan lokale risikoforhold skal følges opp. Sentralt vil likevel være for mange kommuner å føre tilsyn med innreisekarantene, smittekarantene, smittevernkrav i skoler og barnehager, serveringssteder, arrangementer mm. Kommunen må videre vurdere om de vil gjennomføre stedlige tilsyn, dokumenttilsyt eller om det er tilstrekkelig å gi informasjon og veiledning.

Kommunene oppfordres til å samarbeide om sine tilsynsoppgavene med Arbeidstilsynet, Mattilsynet, sin egen skjenkekontroll, politiet og nasjonale telefonsenter. Statsforvalterne vil også kunne bistå med råd og veiledning.

Informasjon om tilsynsmetodikk

Tilsyn er et virkemiddel for å følge opp at intensjonen i lovverket etterleves. Tilsyn metodikk er å observere og vurdere om individer adferd eller virksomheter drift, skjer innen det akseptable handlingsrommet for et lovverk, her covid-19 smittevernreglene.

Det bør ved tilsyn vurderes i hvilken grad etterlevelsen av et smittevernkrav, er målbart ved samtale, observasjon eller ved gjennomgang av virksomhet rutiner. Er smittevernkrav etterlevelse vanskelig å vurdere, kan tilsyn følges opp med veiledning. Finnes det derimot objektive kriterier for å vurdere om kravene etterleves, vil det være lettere å dokumentere lovbrudd og kreve dette rettet.

Tilsyn med om individer og arbeidsgivere etterlever karantenekrave, vil av Arbeidstilsynet bli rettet mot om arbeidsgiver innkvartering tilfredsstillende kravene til enerom, eget toalett, mulighet til å holde avstand fra andre mm. jf. forskrift § 5 pkt. c. Videre bør det ved tilsynet vurderes om personer i innreise- eller smittekarantene, overholder kravene til ikke å ha nærkontakt med andre enn dem de bor sammen med, og at personer i karantene ikke oppholder seg på arbeidsplass, skole eller barnehage.

Ved tilsyn med barnehager og skoler, kan det undersøkes om virksomheten har rutiner for etterlevelse av at syke personer ikke er i virksomheten, og for at hygiene- og kontaktreducerende tiltak er iverksatt, jf. covid-19 forskrift § 12b og Folkehelseinstituttet og Utdanningsdirektoratets veileder om smittevern i barnehager og skoler.

Ved tilsyn med arrangementer (og serveringssteder), kan det observeres og undersøkes om virksomheten har rutiner for etterlevelse av kravene til antallsbegrensinger, avstandskrav på minst 1 meter til andre og krav til oversikt over deltakerne, jf. covid-19 forskrift §§ 13 og 14.

Ved tilsyn med svømmehaller, badeland, spaanlegg, treningsentre, butikker ol., kan det observeres og undersøkes om virksomheten har rutiner for etterlevelse av kravene til antallsbegrensinger, mulighet for å hold avstand på minst 1 meter til personer en ikke bor sammen med og om virksomheten benytter vakthold for å sikre at kravene følges.

Praktisk gjennomføring av tilsyn;

Tilsyn kan gjennomføres som varslet eller uanmeldt tilsyn beroende på situasjon og hva som ønskes avklart. Tilsyn kan videre gjennomføres som risikobaserte stikkprøver eller som tilsyn med mange individer/virksomheter innen et smittevernområde.

Tilsynsprosessen starter gjerne med at kommunen kontakter individ eller virksomhet det skal føres tilsyn med per telefon/e-post, avtaler tid og stede for tilsynet, informerer om hva kommunen vil føre tilsyn med, hvordan tilsynet vil bli gjennomført og om gjeldende smittevern regelverk. Ved tilsyn med virksomhet, kan kommunen be virksomhet rutiner for smittevern etterlevelse, tilsendt kommunen per e-post innen en gitt frist.

Kommunen kan gjennomgå virksomhet rutiner før tilsynsmøtet, og forhåndsvurdere om rutinene er tilstrekkelige til at virksomhet ansatte og virksomheten, kan etterleve smittevernkravene. Det kan være god hjelp å utarbeide enkle sjekklister for hva som skal undersøkes ved tilsynet.

Selve tilsynet kan gjøres enklest mulig, men må inngi tillit. God praksis at individ/virksomhet redegjør for hvordan smittevern regelverk etterleves. Kommunen kan deretter stille avklarende spørsmål, intervju ansatte og observere

smittevernkrav praktisering. Tilsynsmøtet avsluttes med at kommunen gir en kort vurdering av om rutiner, observasjoner, opplysninger fra intervjuer mm., gir inntrykk av om smittevernkravene etterleves eller ikke. Vanlig er at kommunen etter tilsynet, oppsummerer sine vurderinger i en enkel rapport som sendes den det gjelder.

Tilsynsvurderinger av individ/virksomhet etterlevelse av covid-19 forskrift regler

Dersom tilsynsvurderingen er at individer/virksomhet etterlever smittevernreglene, avsluttes tilsynet, evt. med råd og veiledning om nødvendig. Mangel av virksomhet rutiner for å etterleve smittevernregler i barnehager, skoler, arrangementer og serveringssteder, vil gi risiko for svikt, og bør følges opp med krav om at rutiner utarbeides.

Dersom vurderingene er at individer/virksomheter ikke etterlever smittevernreglene, kan kommunen konkludere med "lovbrudd". Lovbrudd bør alltid underbygges med god dokumentasjon av regelbrudd. Lovbrudd skal kreves rettet innen en frist. Når det foreligger dokumentasjon for at lovbruddet er rettet, avsluttes tilsynet. Krav til retting av lovbrudd må begrunnes, det må vises til lov/forskrift hjemmel og opplyses om klagerett. Alvorlige avvik kan anmeldes til politiet og straffeforfølges, se omtale av dette i pkt. 8.

2; Kommunens ansvar for rutiner som sikrer systematisk tilsyn og kontroll med smittevernreglene

Kommunens ansvar for systematisk tilsyn og kontroll med smittevernreglene

Kommunene har etter Lov om Folkehelse mm. ansvar for å ha både styringssystemer og personell til å føre systematisk tilsyn og kontroll med etterlevelse av smittevernreglene. Kommunene bes nå følge opp regelverket for innreisekarantene, arrangementer, serveringssteder mm. med tilsyn for å begrense smitte.

Helsedirektoratet vil understreke at tilsyn og kontroll av smittevernreglene er kommunens ansvar, og ikke kommunelegens ansvar, jf. smittevernloven § 7-1 fjerde ledd.

Flere lover og forskrifter pålegger kommunen å føre systematisk tilsyn og kontroll med smittevernreglene;

Nedstående lover og forskrift omtaler kommunes tilsynsplikt. For hjemler for å sanksjonere, vises til pkt. 8

- Lov om folkehelse § 9 sier at kommunen skal føre tilsyn med faktorer i miljøet som kan innvirke på helsen. Samme lovs § 27 stiller krav til samfunnsmedisinsk kompetanse, og lovens § 30 krav til for å følge opp kravene i kap. 3 miljørettet helsevern i folkehelseloven. Kommunen skal således ha systematisk oversikt over forhold som kan medfører helsefare, rette avvik og forebygge sykdom i befolkningen
- Helseberedskapslov og Sivilbeskyttelseslover m. forskrifter, stiller krav til risikovurdering av hendelser som kan inntre i kommunen, til beredskapsplan og til å utbedre påviste risikoer med tiltak
- Etter smittevernloven § 7-1 tredje ledd skal kommunen; *føre tilsyn og sørge for at reglene i loven blir overholdt og at vedtak i medhold av loven blir gjennomført*. Bestemmelsen angir utgangspunktet for kommunenes plikt til å føre tilsyn, men bestemmelsen omhandler materielt sett noe mer: For det første skal det gjennomføres tilsyn. For det andre skal kommunen sørge for at reglene i loven blir overholdt og at vedtak etter loven gjennomføres. Det skilles i bestemmelsen ikke mellom virksomheter og enkeltpersoner, og kommunen har derfor ansvar for å føre tilsyn og å påse regeletterlevelse for begge typen subjekter. Det er nødvendig for kommunene å føre tilsyn dersom de skal kunne sikre etterlevelse av loven og vedtak i medhold av loven.
- Etter smittevernloven § 7-2 er det kommunelegens ansvar å ha oversikt over de infeksjonsepidemiologiske forholdene i kommunen, og å oppfylle kravene i bestemmelsens annet ledd
- Covid-19 forskrift § 23 omtaler kommunens tilsynsplikt med virksomheters etterlevelse av smitteverntiltak under covid-19 pandemien

3; Smittevernregler kommunene bør prioritere å følge opp med tilsyn

Det er i stor grad opp til kommunene selv å vurdere hvordan de innretter seg for å ivareta sitt pålagte tilsynsansvar. Kommunene bør likevel prioritere tilsynsområder ut fra pandemi erfaringer om smitteutbrudd, covid-19 forskrift smittevernkrav, egne risikovurdering av hvilke smittevernregler det er viktig å følge opp og føringer fra KMD i brev av 1.2.21 om å føre tilsyn med innreisekarantenen.

Pandemi erfaringer fra de utbruddene vi har hatt i Norge, er at smitte gjerne skjer fra personer som kommer reisende til Norge fra andre land med mye høyere smitte insidens enn vi har hatt , ved evt. manglende obligatorisk testing ved innreise til Norge, dersom innreisekarantene krav ikke etterleves ved at person i karantene har nærkontakt med andre personer enn dem vedkommende bor sammen med, ved arbeidsgiver mangelfulle botilbud til arbeidsreisende der mange ansatte bor tett sammen i små arealer, ved arrangementer der mange personer møtes uten å holde avstand til hverandre, ved private fester der mange møtes og har nærkontakt mm. Dette er godt dokumentert av FHI fra deres bistand til kommuner med smitteutbrudd.

Covid-19 forskrift gir oversikt over gjeldende smittevernregler. Hensikt med reglene er å begrense smitte, og forskrift har derfor regler basert på pandemi erfaringer for å begrense smitte. Sentrale regler er kravene til innreise til Norge fra utland, til innreise karanteneplikt, om plikt til å isolere seg ved smitte, og om krav til avstand mellom mennesker i barnehager, skoler, serveringssteder og ved arrangementer mm. Covid-19 forskrift oppdateres stadig, og kommunene finner oppdatert forskrift på www.lovdata.no

Risikovurdering av hvilke smittevernregler som bør følges opp med tilsyn og kontroll; Kommunene bør prioritere tilsynsområder ut fra en risikovurdering av hvilke smittevernregler som i størst grad forebygger smitte. Til grunn for sine risikovurderinger, kan kommunene legge lokalkunnskap om kommunen, informasjon fra sentrale registre og opplysninger fra Nasjonalt kontrollsenter, erfaringer fra sitt smitteoppsporing arbeide, oversikt over næringer og arbeidsgivere som tilbyr arbeidsreisende botilbud i arbeidsgiver regi, oversikt over arrangementer og serveringssteder mm. Se også Helsedirektoratets veileder for kommunens tilsyn med miljørettet helsevern.

Ut fra pandemi erfaringer, covid-19 forskrift regelverk og lokale risikovurderinger, kan kommunene som et utgangspunkt vurdere å føre tilsyn med;

- Plikten til registrering ved innreise til Norge for kontroll av karanteneplikten, jf. § 5b
- Obligatorisk testing av alle reisende fra utland til Norge, jf. §§ 4b og d
- Innreisekarantene krav til 10 døgn i karantenehotell for personer som ankommer Norge fra land med mye smitte, jf. § 4. Personer som er bosatt eller har fast bopel i Norge, kan være i karantene i egen bopel. Personer i karantene skal unngå nærkontakt med andre enn dem de bor sammen med, kan ikke være på arbeidsplass der også andre oppholder seg og kan ikke bruke offentlig transport
- Plikten til å isolere seg ved bekreftet smitte, jf. § 7
- Smittekarantene i 10 døgn for personer som har hatt nærkontakt med smittet person, jf. § 4
- Smittevernregler for barnehager, skoler og utdanningsinstitusjoner, jf. § 12
- Smittevernregler for arrangementer, serveringssteder, en til en virksomheter, kjøreskoler og andre offentlige virksomheter som svømmehaller, treningssentre, kjøpesentre mm., jf. §§ 13, 14, 15 og 16
- Forsterkede tiltak i kommuner med smitteutbrudd på risikonivå 5 og 4, jf. forskrift kap. 5

Erfaringer fra pandemien er at kravene til innreisekarantene, arbeidsgiver botilbud til ansatte, smittekarantene og arrangementer/serveringssteder etterleves, og følges opp med tilsyn.

Tilsyn med kjøpesentre og butikker

Kjøpesentre og butikker skal drives smittevernfaglig forsvarlig. Bestemmelser om dette ble tatt inn i covid-19-forskriften § 15b ved en endring som trådte i kraft den 25. januar 2020. Kjøpesentre og butikker skal sørge for at det er mulig å holde minst 1 meters avstand til personer som ikke er i samme husstand, at virksomheten har utarbeidet rutiner for god hygiene og godt renhold, og at rutinene blir overholdt. I tillegg skal den enkelte virksomhet fastsette hvor mange personer som maksimalt kan være til stede i lokalene, beregnet ut fra lokalenes størrelse og utforming. Hvis det er nødvendig for å sikre at kravet etterkommes skal det benyttes vakthold. Mer informasjon om regelverket og om bransjestandarder her: <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/koronavirus/naeringsliv-arbeidsliv-og-arbeidsmiljo#rad-til-all-varehandel-inkludert-dagligvarehandel-begrunnelse> Kommunene oppfordres til å føre tilsyn med kjøpesentre og butikkers etterlevelse av krav til smittevernfaglig forsvarlig drift i covid-19-forskriften § 15b.

4; Arbeidstilsynet støtter kommunene med tilsyn av arbeidsgiver botilbud til arbeidsreisende mm.

Arbeidstilsynets ansvar for tilsyn

Arbeids- og sosialdepartementet har gitt Arbeidstilsynet oppdrag om å bidra til å begrense koronasmitte. Arbeidstilsynet vil gjennom samarbeid og tips fra kommunene, kunne bistå i håndhevelse av smitteverntiltak.

Arbeidstilsynet skal gjennom risikobasert tilsyn og veiledning i arbeidslivet, utfylle det arbeidet lokale helsemyndigheter allerede gjør for å forebygge koronasmitte. Arbeidstilsynet prioriterer tilsyn av virksomheter som har bruk av utenlandsk arbeidskraft, er preget av sesongarbeid, tilbyr innkvartering til ansatte mm.

Arbeidstilsynet fører tilsyn med arbeidsplassens smittevern, og med at innkvarteringen der arbeidsgiver stiller innkvartering til disposisjon for arbeidstakerne tilfredsstiller kravene i covid-19 forskrift. Arbeidstilsynet kontrollerer at arbeidsgiver har kartlagt og risikovurdert covid-19 som risikofaktor i arbeidsmiljøet, og utarbeidet handlingsplaner med tiltak for å fjerne eller redusere risiko for smitte. Arbeidstilsynet baserer tilsyn med arbeidsgiver innkvartering til ansatte på innreiseregisteret, tips og egen kunnskap om bransjen.

Arbeidstilsynet kan ikke føre tilsyn med bolig som arbeidstakeren har skaffet selv. Da er det kommunen som må føre tilsyn med boligen. Arbeidstilsynet har ikke tilsynsmyndighet overfor privatpersoner i motsetning til kommunen.

Samarbeide mellom Arbeidstilsynet og kommunen

Arbeidstilsynet og kommunen må sørge for gjensidig informasjonsutveksling om risikoforhold. Arbeidstilsynet har etablert en egen tipsløsning: www.arbeidstilsynet.no/kontakt-oss/tips/ som kommunene kan benytte ved tips. Smittesporingsenhet i kommunen som får mistanke om at en arbeidsgiver ikke ivaretar sitt ansvar for innkvartering på en god måte, bør melde dette til Arbeidstilsynet via tipsløsningen.

Arbeidstilsynet og kommune kan avtale oppgavefordeling om tilsyn seg imellom. Helsedirektoratet vil oppfordre kommunene til utvikle samarbeidet med Arbeidstilsynet ved at det etableres lokale avtaler om samarbeide.

Naturlig er at kommunene følger opp de næringer og bransjer som er særskilt omtalt i Covid-19-forskriften, det vil si virksomheter som 3dje person vil besøke, enten som kunder, brukere (eks barnehage) eller pårørende (eks sykehjem). Arbeidstilsynet kan prioriterer næringer som bygg og anlegg, industri, skipsverft, havbruksanlegg, transportvirksomheter og jordbruk. Der kommunene eller Arbeidstilsynet avdekker alvorlige avvik av hverandres regelverk, kan en tipse hverandre og ha et konkret samarbeid.

Kommunene kan følge opp innkvartering som Arbeidstilsynet ikke har hjemmel til å kontrollere, og Arbeidstilsynet følger opp innkvartering som arbeidsgiver stiller til arbeidstakernes disposisjon.

Det foreslås at Arbeidstilsynet informerer kommunen om brudd på smittevern regelverk i kommunen . Det er kommunens ansvar å organisere tilsyn.

Arbeidsgivers plikter

Arbeidsgivere skal ha oversikt over hvor arbeidstakere kommer fra, tidspunkt de ankommer Norge, om landet de kommer fra har forhøyet smitte, forsikre seg om at pliktene om innreise- og smittekarantene overholdes.

Arbeidstakere som er i innreisekarantene, kan ikke være på en arbeidsplass der andre oppholder seg. Dette betyr at arbeidsgiver ikke kan sette flere arbeidstakere som er i innreisekarantene, til å arbeide sammen. Arbeidsgiver kan heller ikke organisere arbeidet slik at arbeidstakere i innreisekarantene, arbeider sammen med hverandre til andre tidspunkt enn arbeidstakere som ikke er i innreisekarantene. Kun personer i samme husstand kan være på en arbeidsplass der ingen andre oppholder seg

Arbeidstilsynets myndighet og dialog med kommunene om brudd på regelverket

Arbeidstilsynet har ikke myndighet til å gi pålegg til arbeidstakere om å gå i karantene. Kommunene har heller ikke hjemmel til å pålegge noen å gå i karantene. Det er den enkelte karantenepliktige som har ansvaret for å følge covid-19-forskrift karanteneplikt. Dersom den enkelte arbeidstaker ikke etterlever karantenekravet, bør kommunen vurdere å anmelde arbeidstaker til politiet for brudd på covid-19 forskrift. Arbeidstilsynet har samme mulighet som kommunen til å oppfordre karantenepliktige personer til å rette seg etter forskriften, eller å anmelde brudd på karanteneplikten til politiet.

5; Nasjonalt kontrollsentral for innreisende

Nasjonalt kontrollsentral for innreisende opprettes 15. februar 2021. Telefonsenteret er del av et helhetlig system for å redusere importsmitte og skal benytte informasjonen fra DSB innreiseregister. Målet er å avlaste kommunene ved å øke etterlevelsen av karantenebestemmelsen. Kontrollsentral vil i første omgang veilede de innreisende på flere språk, om karantenebestemmelsene og anbefalinger om testing Dette gjøres gjennom automatiske SMS og oppringing til utvalgte grupper etter en smitterisikovurdering

Kontrollsentral vil i løpet av mars utvides med rapportering til kommunene og Arbeidstilsynet ved mistanke om manglende etterlevelse av karantenebestemmelsene. Innsatsen lokalt kan da rettes mot personer eller arbeidsgivere som har størst risiko for brudd på karantenebestemmelsene.

Videre arbeides det med å gi kontrollsentral tilgang til Sars-Cov2 testresultater fra MSIS lab database. Oppfølgingen av de innreisende kan når dette er på plass, bli enda mer målrettet. Dette krever blant annet at unik ID etableres for alle innreisende. Personer som tester positivt på grensestasjonene, skal følges av kommunene på vanlig måte.

I covid-19 forskrift § 5c står om Nasjonalt kontrollsentral for innreisende;

Personer som ankommer Norge fra et område som medfører karanteneplikt som fastsatt i vedlegg A og som har registrert opplysninger i innreiseregisteret, kan kontaktes av nasjonalt kontrollsentral for innreisende. Det nasjonale kontrollsentral har som formål å redusere innreisemitte ved å veilede om og kontrollere etterlevelsen av test- og karantenebestemmelsene.

Helsedirektoratet er behandlingsansvarlig for nasjonalt kontrollsentral for innreisende. Opplysninger innsamlet etter § 5b kan uten hinder av taushetsplikt utleveres til Helsedirektoratet ved nasjonalt kontrollsentral for innreisende. Helsedirektoratet ved det nasjonale kontrollsentral vil også kunne få tilgang til opplysninger om covid-19-

testresultater fra MSIS-registeret, jf. smittevernloven § 2-2 åttende ledd. Personellet ved kontrollsenderet har taushetsplikt etter helsepersonelloven.

Det nasjonale kontrollsenderet for innreisende vil kunne videreformidle nødvendige opplysninger, også fra den innreisende selv, for å sikre etterlevelsen av karanteneplikten til kommunelegene og Arbeidstilsynet.

6. Mattilsynets tilsynsansvar

Mattilsynet er et statlig, landsdekkende forvaltingsorgan som skal sikre forbrukere trygg mat og trygt drikkevann. Mattilsynet skal fremme folke-, plante-, fiske- og dyrehelse, miljøvennlig produksjon og etisk forsvarlig hold av fisk og dyr. Mattilsynet har også oppgaver knyttet til kosmetikk og legemiddel, og fører tilsyn med dyrehelsen.

Mattilsynet fører tilsyn etter lov om matproduksjon og mattrygghet med tilhørende forskrifter. Loven omfatter hele næringsmiddelkjeden, og skal sikre trygg mat. Mattilsynet fører blant annet tilsyn med serveringssteder, matservering (eks. arrangementer som tilbyr mat, skoler, barnehager, institusjoner), matproduksjonsbedrifter og slakterier (inkludert lakselakterier).

Mattilsynet har mange ulike sanksjonsmuligheter, deriblant stengning på grunn av helsefare etter matloven. Mattilsynet vil derimot ikke kunne stenge på grunn av smittefare, som for eksempel covid-19 smitterisiko.

Mattilsynet skal etter smittevernloven § 4-10 3. ledd, straks underrette kommunelegen og Folkehelseinstituttet ved mistanke om eller tilfelle av smittsom dyresykdom som kan utgjøre en fare for mennesker eller ved mistanke om smittsom sykdom som formidles til mennesker via næringsmidler.

7; Politiet kan bistå med å stoppe ulovlige private fester og arrangementer

Politiet har ansvaret for å opprettholde ro og orden og hindre brudd på gjeldende lovverk. Politiet selv eller kommunen kan anmelde enkeltpersoner eller virksomheter for brudd på reglene i smittevernloven eller i covid-19-forskriften. Politiet vil på eget initiativ ta stilling til videre etterforskning og påtale.

8. Tiltak/sanksjoner ved markante brudd på smittevernreglene

Helsedirektoratet vil, for å møte kommunens behov, oppdatere og utdype eksisterende veiledning knyttet til virkemidlene etter folkehelseloven og smittevernloven, herunder vurdere veiledning om ulike typetilfeller.

Helsedirektoratet vil også veilede om og betydningen av at folkehelselovens § 8 annet ledd er tilføyet som hjemmel for covid-19-forskriften, etter nærmere dialog med departementet om dette.

Kommunene kan dersom informasjon og veiledning ikke er tilstrekkelig til at individ eller virksomhet etterlever smittevernreglene, vurdere å bruke andre virkemidler:

- Enkeltpersoner eller virksomheter kan politianmeldes for brudd på reglene i smittevernloven eller i covid-19-forskriften. Videre etterforskning og eventuell straffeforfølgning vil da være opp til politiet
- Dersom tilsyn avdekker at virksomheter ikke driver helsemessig tilfredsstillende etter forskrift om miljørettet helsevern, eller dersom kravene i covid-19-forskriften kapittel 4 om opplærings- og utdanningsvirksomhet og

kapittel 5 om arrangementer/serveringsteder/andre virksomheter brytes, kan virksomheter og arrangører pålegges retting, tvangsmulkt eller stansing etter reglene i folkehelseloven §§ 14-16. Les mer om reaksjonsmidlene i [veileder for kommunenes tilsyn med miljørettet helsevern](#).

- Kommunen kan fatte vedtak etter smittevernloven § 4-1 når det er nødvendig for å forebygge en allmennfarlig smittsom sykdom eller for å motvirke at den blir overført. Les mer om kommunale smitteverntiltak som fattes med hjemmel i smittevernloven § 4-1 i [rundskriv I-7/2020 om kommunale smitteverntiltak \(regjeringen.no\)](#)

[Arbeidstilsynet](#) kan gi pålegg til arbeidsgivere om å utbedre mangler for å sikre et fullt forsvarlig arbeidsmiljø for arbeidstakerne. Arbeidstilsynet kan også stanse innkvartering stilt til disposisjon av arbeidsgiver inntil innkvarteringen tilfredsstillende kravene til gjennomføring av karantene.

[Politidirektoratet](#) prioriterer nå å følge opp alvorlige brudd covid-19 forskrift med sanksjoner. Politiets reaksjoner skal være holdningsskapende, og det gis bøter på 10-20.000 for ikke å ville teste seg eller å unnlate å følge karanteneplikten.

9; Tilgjengelig informasjon om tilsyn, personell støtte mm.

Brev fra KMD av 1.2.21 om kommunenes tilsyn og kontroll med smitteverntiltak etter covid-19 forskriften

Lov om Folkehelse, Lov om smittevern, covid-19 forskrift, Helsedirektorat veileder om miljørettet helsevern og i DSB og Helsetilsynets felles veileder for statsforvalternes samordnede tilsyn med helse- og sivilberedskap.

Helsedirektorat og FHI nettsider om covid-19 pandemien har informasjon om kommunens tilsynsplikt mm.

Statens helsetilsyn har utgitt veiledere om tilsynsmetodikk.

Lovdata gir fortløpende oversikt over gjeldende covid-19 forskrift

Helsedirektoratet kan bistå med personell til TISK og tilsyn, se brev av 4.1.21 på www.helsedirektoratet.no

Oppdrag 336 til Helsedirektoratet om å vurdere endringer i veiledning knyttet til kommunenes tilsyn og kontroll med smittevernreglene

Helse- og omsorgsdepartementet viser til svar på oppdrag 296 med oversikt over tilsyn og kontroll i kommunene, vurdering og mulige tiltak. Av Helsedirektoratets svar framgår det at statsforvaltere og kommunene etterlyser mer spesifikke nasjonale krav fra FHI/Hdir, med klarere føringer og forventninger til stikkprøvekontroll, samt generell tilsyns- og kontrollvirksomhet i kommunene. Det framgår videre at kommunene ønsker veiledning vedr hva de skal gjøre ved brudd på karantenereglene; når skal man gå til politianmeldelse.

Helse- og omsorgsdepartementet ber Helsedirektoratet i samarbeid med Folkehelseinstituttet, og i nærmere dialog med statsforvalterne og kommunene, om å vurdere og gjøre nødvendige endringer i dagens veiledning knyttet til kommunenes tilsyn og kontroll med smittevernreglene. Helsedirektoratet bør ved behov ha dialog med Arbeidstilsynet om dette. Helse- og omsorgsdepartementet legger til grunn at den etablerte dialogen mellom Helsedirektoratet og statsforvalterne omfatter kommunenes tilsyn med covid-19-forskriften.

Det bes om at Helsedirektoratet orienterer departementet om sin vurdering og for øvrig følger opp på egnet måte.

*Frist for oppdraget settes til **fredag 5. februar kl. 16.00 (utsatt)***

Kontaktperson: Kari Grette. kg@hod.dep.no. Tlf 41513352

Vi ber om at svaret på oppdraget sendes til krisestab_ny@hod.dep.no og kontaktpersonen for oppdraget.

Folkehelseinstituttets vurdering

Oppsummering og anbefaling

Formålet med anbefalingen må være å hjelpe kommunene til å ha kontroll med og oversikt over smittesituasjonen i egen kommune. Det anbefales å ta utgangspunkt i egen risikovurdering og gjerne bruke digitale hjelpemidler som sykdomspulsen og vesuv for å vurdere hvor det er størst risiko for svikt og avvik fra lov og forskrift.

Det er viktig at det vektlegges godt og tett samarbeid mellom alle aktører i kommunene og at det anbefales konkret veiledning i forhold til prosessen med å sanksjonere dersom brudd på lov og forskrift oppdages. Det kan gjerne utformes en type kortfattet veileder til kommunen slik at det fremgår gode og bærekraftige prinsipper for tilsynsvirksomheten og slik at kommunen får klare føringer for hvilke områder som bør prioriteres i ulike situasjoner.

Det anbefales at kommunen sikrer at det er tilstrekkelig tilsyn med innreisekarantene, karantenehoteller og arbeidsplasser der det er særlig risiko for større utbrudd. Det kan også være riktig å fokusere på utelivsbransjen, studentmiljø og i innvandrer miljø, der vi har hatt flere store utbrudd nasjonalt.

Bakgrunn

Kommunene i Norge er svært ulike. Dette gjenspeiles ofte i håndteringen av covid-19 pandemien. Det er ulike kommunemodeller, de fleste er organisert etter formannskapsmodellen med rådmann, men noen større kommuner har parlamentarisk organisasjon med byråd som f.eks Oslo og Bergen. Dette vil i neste rekke ha følger for hvordan tilsynsordningene er organisert. Ihht beredskapstankegangen er det grunn til å anta at de fleste kommunene bygger dette arbeidet på hvem som har ansvar for tilsyn og veiledning til vanlig. Skjenkekontoret har f.eks tilsyn med restauranter og barer i Bergen. Kommunelegene er det organet med smittevern faglig rådgivningsansvar, det er allikevel et kommunalt overordnet ansvar å ha tilsyn med ulike virksomheter og det smittevernet i kommunen.

Viser for øvrig til oppdrag 296 og 337 - Oppfølgende oppdrag til oppdrag 298 – Nasjonalt telefonsenter for oppfølging av innreisekarantene, men også til oppdrag 300b som omhandler bedre tilgang til informasjon i innreiseregisteret og MSIS for blant andre kommunene.

Statsforvaltere og kommuner etterlyser klarere føringer og forventninger til stikkprøvekontroll, samt generell tilsyns- og kontrollvirksomhet i kommunene. Det framgår videre at kommunene ønsker veiledning vedr hva de skal gjøre ved brudd på karantenereglene; når skal man gå til politianmeldelse.

I brev til kommunene fra Kommunal og moderniseringsdepartementet datert 1.februar står følgende: Det er et mål at en høy andel av karanteneoppholdene skal bli gjenstand for stikkprøvekontroller, og at brudd på viktige smittevernregler, som karantene-, isolasjons-, arrangementsregler, møtes med sanksjoner.

...Kommunenes inntekter er styrket for både 2020 og 2021 med penger som skal gå til nye stillinger for å kunne øke kapasiteten til å kontrollere at reglene om smitteverntiltak etterleves. Styrkingen for 2021 er på 321 mill. kroner for kommunenes kontrollaktivitet første halvår 2021. Bevilgningen legger til rette for at kommunene kan tilsette ekstra personell i forbindelse med dette arbeidet....

Kommunens tilsynsområder

På Helsedirektoratets sider <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/koronavirus/kommunens-tilsynsplikt#kommunen-bor-fore-tilsyn-med-omrader-der-det-er-vesentlig-risiko-for-brudd-pa-smitteverntiltakene-praktisk>

står følgende:

....Det følger av [smittevernloven § 7-1 fjerde ledd \(lovdata.no\)](#) at kommunen skal føre tilsyn og sørge for at reglene i loven blir overholdt og at vedtak i medhold av loven blir gjennomført. Dette innebærer at både de nasjonale smitteverntiltakene som er samlet i

covid-19-forskriften og eventuelle regionale og lokale tiltak som er fattet med hjemmel i [smittevernloven § 4-1 \(lovdata.no\)](#) vil omfattes av kommunens tilsynsansvar.....

....Det er i stor grad opp til kommunene selv å vurdere hvordan de vil innrette seg for å ivareta tilsynsansvaret de er pålagt.

Kommunene bør prioritere tilsynsområder ut fra en risikovurdering der man vurderer sannsynligheten for en uønsket hendelse, og konsekvensene som en uønsket hendelse kan få.....

Dersom kommunen oppdager brudd på smitteverntiltakene, kan kommunen informere enkeltpersoner og virksomheter om at de bryter smittevernreglene. Ofte vil informasjon om at man bryter reglene være nok til at personene eller virksomhetene endrer sin atferd.

Dersom informasjon og veiledning ikke er tilstrekkelig, kan kommunen vurdere å bruke andre virkemidler:

- Enkeltpersoner eller virksomheter kan politianmeldes for brudd på reglene i smittevernloven eller i covid-19-forskriften. Videre etterforskning og eventuell straffeforfølgning vil da være opp til politiet.
- Dersom tilsyn avdekker at virksomheter ikke driver helsemessig tilfredsstillende etter forskrift om miljørettet helsevern, eller dersom kravene i covid-19-forskriften kapittel 4 og 5 brytes, kan virksomheter og arrangører pålegges retting, tvangsmulkt eller stansing etter reglene i folkehelseloven §§ 14-17. Les mer om reaksjonsmidlene i [veileder for kommunenes tilsyn med miljørettet helsevern](#).
- Kommunen kan fatte vedtak etter smittevernloven § 4-1 når det er nødvendig for å forebygge en allmennfarlig smittsom sykdom eller for å motvirke at den blir overført. Les mer om kommunale smitteverntiltak som fattes med hjemmel i smittevernloven § 4-1 i [rundskriv I-7/2020 om kommunale smitteverntiltak \(regjeringen.no\)](#)

Vurdering av sosiale konsekvenser

Økende grad av kontroll- og tilsynsordninger i kommunene kan føre til ulemper for minoritetsgrupper på bakgrunn av språk og evt kulturelle barrierer. Det er viktig at alle aktører i samfunnet som blir underlagt særlig tilsyn og kontroll har forstått hva dette innebærer og at dersom det avdekkes hull eller mangler i forhold til kommunikasjon rundt dette fokuserer på grundig informasjon som er tilpasset gruppen det gjelder. Dersom det blir for stort fokus på tilsyn av en viss gruppe mennesker eller virksomheter kan det slå uheldig ut både økonomisk og sosialt for den eller de det gjelder.

Det er viktig at kravene til tilsyn og kontroll for kommunene er rimelighetsbaserte, slik at kommunene ikke opplever økt belastning i stedet for en utstrakt hånd. Dette kan i verste fall forverre den situasjonen kommunene står i fra før av, men også medføre risiko for økte forskjeller mellom kommunene som igjen vil kunne gå ut over tjenestetilbudet til befolkningen.

Merknad

FHI ber om at vurderingen i sin helhet, inklusiv grafisk utforming, legges ved i det endelige svaret til HOD.

